

De curriculumspecialist in de school

HANS VOGELZANG OVER BREDE VORMING IN HET CURRICULUM

Tekst: Karlijn Meulman

Hans Vogelzang is al 28 jaar docent scheikunde, ANW en NLT op scholengemeenschap Greijdanus. Met veel plezier, maar hij wilde meer. Hans wil dat leerlingen zich ontwikkelen tot stabiele burgers, die zich prima staande kunnen houden in de samenleving. Hij is daarom naast docent ook auctor en inspireert collega's om het thema brede vorming een vaste plek in het schoolcurriculum te geven. SLO-leerplanontwikkelaars Talita Groenendijk en Geesje van Slochteren interviewden Hans over zijn rol als auctor.

Wat voor school is Greijdanus en wat maakt de school bijzonder?

“Greijdanus is een innovatieve scholengemeenschap met vier locaties in Zwolle, Enschede, Hardenberg en Meppel. We hebben iets meer dan vierduizend leerlingen en die zijn heel divers: we zijn er voor iedereen. Ons zorgaanbod is breed en we willen graag dat elke jongere zich bij ons veilig voelt. Mijn collega's zijn er sterk in om jongeren 'aan de praat' te krijgen, ook over hun privésituatie. We bieden persoonlijk onderwijs, want een school is meer dan alleen vakinhoud. We willen onze leerlingen helpen om zich te ontwikkelen tot stabiele burgers.”

Bij het Greijdanus is brede vorming een belangrijk thema. Wat betekent dat voor jullie?

“Brede vorming betekent voor ons persoonlijke vorming én burgerschapsvorming, geïnspireerd op de christelijke achtergrond van onze school. We vinden dat zo belangrijk, dat we dit thema expliciet willen aanbieden in ons hele curriculum. Docenten doen van nature al veel aan vorming, maar wij willen dat die 'gouden momenten' bewust plaatsvinden. We willen vormingsdoelen koppelen aan lesinhoud. Om dit streven houvast te geven, werken we met het Agora-model. Dit bestaat uit acht sferen: privaat, privé, publiek, politiek, kunst, sport, filosofie en religie. We zijn nu bezig om vorming op het gebied van deze sferen een plek te geven in elk vak in ons curriculum.”

Jij bent auctor geworden en begeleidt dit proces. Hoe is het auctoraat ontstaan?

“Het is geïnspireerd op de practoraten in het mbo. Een auctoraat is een expertiseplatform in een vo-school of -bestuur van waaruit praktijkgericht onderzoek wordt gedaan ten behoeve van vernieuwing van de eigen praktijk. De ervaring leert dat scholen volop ideeën hebben en graag willen, maar in de praktijk neemt de waan van de dag snel de overhand. Nu ligt het aanjagen, implementeren en onderzoeken van het thema brede vorming bij mij als auctor. Ik heb er formeel uren voor gekregen en zo werken we als school systematisch aan het ontwikkelen van ons curriculum.”

Wat houdt je werk als auctor in?

“Ik geef 60% van de tijd les en twee dagen zijn voor mijn werkzaamheden als auctor. Een auctor is een initiatiefnemer. Het is mijn taak om samen met mijn collega's te zorgen dat brede vorming een vaste plek in ons curriculum krijgt. Ik breng initiatieven samen, zoek samenwerkingen, verbind mensen met elkaar, praat veel met mensen en breng nieuwe ideeën de school in.”

Een curriculum nieuwe invulling geven is een uitdaging. Welke aanpak gebruik je hierbij?

“Mijn aanpak bestaat uit de drieslag Broedplaats, Werkplaats en Onderzoekhoek. Broedplaats draait om het inhoud geven aan het begrip brede vorming. In de Werkplaats ontwikkelen collega's het vormingscurriculum en in de Onderzoekhoek staan de resultaten centraal. Belangrijk, want we willen meten wat onze inspanningen opleveren en welk effect ze hebben op leerlingen. Daar gaan we onderzoek naar doen, als het kan met ondersteuning van hogescholen en universiteiten. Hun onderzoekers kunnen ons helpen om de juiste vragen te stellen. Zij kunnen hun bevindingen weer gebruiken voor eigen onderzoek. Win-win.”

Hoe betrek je collega's en het MT bij het aanjagen van het thema brede vorming?

“Brede vorming staat op de agenda tijdens interne bijeenkomsten en MT-dagen en ik nodig iedereen steeds uit om een bijdrage te leveren. Ik probeer het MT scherp te houden: hebben ze mensen genoeg ruimte gegeven om de school een stap verder te brengen? De school heeft enkele 'vormingscoaches' aangesteld, die zich in hun team bezighouden met brede vorming. Zo voelt iedereen zich verantwoordelijk. Het is belangrijk om te voorkomen dat ik steeds de aap op mijn schouder krijg. Ik heb er uren voor gekregen, maar dit proces is niet alleen van mij. We doen het samen. Natuurlijk ben ik altijd bereid om te sparren en collega's te coachen.”

“Ik probeer het MT scherp te houden: hebben ze mensen genoeg ruimte gegeven om de school een stap verder te brengen?”

Curriculum ontwikkelen: tips van Hans

Wil je als school aan de slag met het zelf vormgeven van je curriculum? Hans Vogelzang heeft verschillende belangrijke tips:

- Kies een centraal thema dat past bij de school.
- Wijs een collega aan die dat thema de school in wil brengen en blijft stimuleren.
- Ben je curriculumspecialist? Zorg dat je geen eilandje wordt en maak zichtbaar wat je doet. Zoek de samenwerking met collega's.
- Geef iedereen in de school de ruimte om mee te denken en te praten.
- Neem kleine stappen voor het beste resultaat: groot denken, klein doen.

In hoeverre zie je jezelf als teacher leader of curriculumspecialist?

“Nou, van de term teacher leader word ik niet enthousiast. Ik ben gewoon een teamlid, dat probeert om zijn collega's te inspireren. Ik zie het als een samenwerking, een manier om samen het onderwijs een impuls te geven. Teacher leader zou ik mezelf nooit noemen, maar wat dan wel? Een soort meewerkend voorman misschien. Of ik een curriculumexpert ben weet ik niet. Ik heb veel ervaring opgedaan, maar ik ben nooit te oud om bij te leren.”

Is het lastig om je werk als docent en auctor te combineren?

“Het is best veel, maar ik organiseer mijn tijd heel effectief. Ik heb mijn taken opgedeeld in thema's en elk thema heeft een eigen briefje. Op elk briefje staat de eerstvolgende actie en die stapel werk ik elke week door. Zo weet ik zeker dat ik met alle thema's bezig »

blijf en pak ik de onderwerpen in kleine stapjes aan. Dat is nodig om het werkbaar te houden. Soms denk ik na een werkdag: het lijkt alsof er niets gebeurd is. Maar als je over een langere periode kijkt, zie je dat we een grote ontwikkeling doormaken.”

Waar staan jullie in het proces van het implementeren van brede vorming in het curriculum?

“Onze teams zijn nu bezig om in beeld te brengen welke vormende ervaringen ze al aanbieden. Sommige teams hebben een Agora-model aan de muur hangen, waar ze post-its met activiteiten en onderwerpen op plakken. Dat maakt inzichtelijk welke sferen gedekt zijn in het aanbod en waar de gaten zitten. We willen dit snel compleet maken. Zo kunnen we de vormingsonderwerpen in onze leerdoelen voor volgend schooljaar verwerken.”

Wat gaat al goed bij Greijdanus?

“Ik ben trots dat brede vorming bij iedereen op de agenda staat. We hebben een gezamenlijke visie, het leeft, we staan er allemaal achter. Zo zie je hoe belangrijk het is dat scholen zelf eigenaar van hun curriculum kunnen zijn. Het werkt veel beter als je je inzet voor iets wat je zelf in gelooft, in plaats van dat het wordt opgelegd. Het curriculum zoals we dat nu voor ogen hebben past bij de school en bij onze mensen. Ook mooi: het MT stimuleert docenten actief om de ruimte te pakken en te komen met hun eigen ideeën rond het ontwikkelen van het curriculum. Zonder steun van je management red je het niet.”

Wat kan er beter?

“Het is ons doel om een digitaal portfolio te maken, waarin leerlingen zelf vastleggen wat ze hebben geleerd op het gebied van vorming. We zijn al een hele tijd in gesprek met een partij die dit zou kunnen ontwikkelen, maar het blijkt heel ingewikkeld. Alleen al vanwege de privacy: leerlingen moeten zelf kunnen bepalen wie het portfolio in mag zien. Stel, een leerling komt tot inzichten over zijn politieke voorkeuren. Hij of zij heeft het recht om dat persoonlijk te houden. We hopen dat het toch lukt, want het lijkt ons mooi als een leerling van brugklas tot eindexamen zijn persoonlijke vorming zichtbaar maakt.”

Wat is je belangrijkste doel als auctor?

“Ik zou het prachtig vinden als brede vorming straks expliciet deel uitmaakt van ons onderwijsaanbod en dat ook leerlingen hier bewust aan werken. Ik heb er alle vertrouwen in dat we op de goede weg zijn.”

Wat zou SLO voor auctores, curriculumspecialisten of teacher leaders kunnen doen?

“SLO zou nog meer ervaringen en initiatieven kunnen delen, zodat scholen in heel Nederland geïnspireerd raken om hiermee aan de slag te gaan. Materialen maken, trainingen geven: er zijn volop manieren om scholen te helpen om een eigen curriculum te ontwikkelen.” /

Meer weten?

Wil je meer weten over curriculumontwikkeling op school? Neem dan contact op met Geesje van Slochteren of Talita Groenendijk, g.vanslochteren@slo.nl of t.groenendijk@slo.nl.

Kijk voor onze tools op www.slo.nl/thema/meer/curriculumontwikkeling

